

Syyttäjälaitoksen vastuullisuusraportti 2021

Julkaistu 28.4.2022

Dnro SY/647/2022

Sisällys

1	Valtakunnansyyttäjän katsaus	2
2	Syyttäjälaitos ja vastuullisuus	4
3	Eriarvoisuuden vähentäminen ja sukupuolten tasa-arvo.....	5
4	Vastuullista kuluttamista ja ilmastotoikoja	7
5	Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto	9
6	Tulevaisuuden näkymiä	12

1 Valtakunnansyyttäjän katsaus

Kestävän kehityksen tavoitteet on huomioitu Syyttäjälaitoksen toiminnassa jo pidempään, vaikka vasta tänä vuonna Syyttäjälaitos raportoi ensimmäisen kerran vuonna 2021 tehdystä vastuullisuustyöstä Valtiokonttorin uuden, julkishallinnon organisaatioille annetun ohjeistuksen mukaisesti.

Syyttäjälaitoksen toiminnassa nousee esiin erityisesti viisi YK:n kestävän kehityksen tavoitetta, joita Syyttäjälaitoksen toiminnassa pyritään erilaisin alatavoittein edistämään. Raportissa kuvataan tarkemmin keskeisimmiksi valittujen tavoitteiden toteutumista Syyttäjälaitoksen toiminnassa sekä tuodaan myös esiin kehittämiskohteita, joiden etenemistä seurataan tulevina vuosina.

Myös Syyttäjälaitoksessa viime vuotta leimasi voimakkaasti koronapandemian aiheuttama poikkeustilanne. Syyttäjälaitoksessa oli voimassa vahva etätyösuositus ja etätyötä tehtiin aiempaa huomattavasti enemmän. Digitaitoja kehitettiin monelta osin ja myös pääkäsittelyjä tuomioistuimissa hoidettiin osin etäyhteyksin, minkä järjestelmät mahdollistivat hyvin. Opittuja digitaitoja ja uusia työskentelytapoja voidaan jatkossakin hyödyntää aiempaa laajemmassa paikkariippumattomassa työssä. Etätyön myötä myös virkamatkat sekä kotimaassa että ulkomailla ovat vähentyneet merkittävästi sekä koulutuksia on järjestetty pääosin etäyhteyksin ja webinaarein.

Vuoden 2022 tulossopimukseen on asetettu Syyttäjälaitoksen toiminnan kannalta keskeiset tavoitteet myös kestävän kehityksen näkökulmasta. Näin kestävän kehityksen tavoitteita on pyritty konkretisoimaan ja saattamaan kiinteäksi osaksi Syyttäjälaitoksen strategiaa sekä ottamaan huomioon toimintaympäristön muutostekijöissä. Osa tavoitteista on hallinnonalalle yhteisiä, mikä edellyttää yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Yhdenmukainen vastuullisuusraportointi lisää tietoisuutta muiden toimijoiden tavoitteista ja tekemisistä ja luo siten uusia mahdollisuuksia vaikuttavuuden lisäämiselle.

Syyttäjälaitos

Raportti

3 (14)

28.4.2022

Dnro SY/647/2022

Teemme mielellämme yhteistyötä yhteisten vastuullisuuskysymysten edistämiseksi, joten olkaa rohkeasti yhteydessä asiantuntijoihimme.

Raija Toiviainen

valtakunnansyyttäjä

2 Syyttäjälaitos ja vastuullisuus

Oikeuslaitoksen osana toimivan itsenäisen Syyttäjälaitoksen tehtävänä on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta eli siitä, että rikoksesta seuraa lain tarkoittama rangaistus. Syyttäjälaitos on keskeinen toimija rikosasioiden käsittelyketjussa ja ainoana viranomaisena mukana kaikissa rikosasian käsittelyvaiheissa: esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä. Syyttäjät ovat syyteasioissa tekemissään ratkaisuisa riippumattomia ja itsenäisiä lainkäyttäjiä.

Syyttäjälaitoksen toimintaa ohjaavat yhdessä valitut arvot, joita ovat oikeudenmukaisuus, ammattitaito ja työhyvinvointi. Oikeudenmukaisuus tarkoittaa riippumatonta ja avointa toimintaa sekä ratkaisujen yhdenmukaisuutta ja ymmärrettäviä perusteluja. Asiakkaisiin ja sidosryhmiin suhtaudutaan asiallisesti ja yhdenvertaisesti ja työyhteisön jäseniä kohdellaan tasapuolisesti. Ammattitaito edellyttää toiminnalta vastuuntuntoisuutta, laadukkuutta ja tuloksellisuutta. Työhön sitoudutaan ja osaamista pidetään yllä ja kehitetään. Myös työtä ja työmenetelmiä arvioidaan ja kehitetään. Työhyvinvoinnin tulosta parantava merkitys ymmärretään ja panostetaan yhdessä hyvän työilmapiirin luomiseen. Kaikessa toiminnassa käyttäydytään toista kunnioittaen, suvaitsevasti ja palveluhenkisesti työniloa unohtamatta.

Syyttäjälaitoksen rooli rikosvastuun toteuttajana liittyy keskeisesti YK:n agenda 2030-ohjelman globaaliin kestävän kehityksen tavoitteeseen [16 koskien rauhaa, oikeudenmukaisuutta ja hyvää hallintoa](#). Muut Syyttäjälaitoksen vastuullisuustoimintaa koskevat tavoitteet liittyvät [sukupuolten tasa-arvoon, eriarvoisuuden vähentämiseen, kulutus- ja tuotantotapojen kestävyden varmistamiseen](#) ja [toimiin ilmastonmuutosta ja sen vaikutuksia vastaan](#).

Tässä vastuullisuusraportissa kuvataan, miten Syyttäjälaitos on toiminnallaan vaikuttanut edellä tarkoitettuihin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Raportissa

arvioidaan Syyttäjälaitoksen toimenpiteitä, joiden seurauksena negatiiviset vaikutukset vähentyvät ja positiiviset vaikutukset lisääntyvät.

3 Eriarvoisuuden vähentäminen ja sukupuolten tasa-arvo

Syyttäjälaitoksen toimintakulttuurissa tuetaan monimuotoisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Syyttäjälaitoksessa huolehditaan henkilöstön työhyvinvoinnista ja kehittymismahdollisuuksista sekä edistetään kansalaisten yhdenvertaisuutta Syyttäjälaitoksen asiakkaina.

Eriarvoisuus ilmenee yhteiskunnassa monin tavoin esimerkiksi tuloeroissa, terveydessä, syrjäytymisessä, hyvinvoinnin ja elämään tyytyväisyyden kokemuksissa, koulutuksessa ja uskossa tulevaisuuteen. Eriarvoistumisen taustalla olevat tekijät voivat olla pitkien kehityskulkujen seurausta tai yllättäviä äkillisiä tapahtumia. Eriarvoisuuden tekijät ovat myös vahvasti kytköksissä toisiinsa ja vaikuttavat hyvinvointiin, talouteen, työllisyyteen ja yhteiskuntarauhaan. Eriarvoisuuden kokemus voi heikentää luottamusta viranomaisten toimintaan ja myös oikeudenhoitoon.

Eriarvoisuutta ja sen kokemusta voidaan vähentää tiedostamalla ihmisten erilaiset lähtökohdat ja edistämällä yhdenvertaisuutta. Syyttäjälaitos arvioi ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan niin työnantajana kuin viranomaistoiminnassa. Yhdenvertaisuutta edistettäessä otetaan huomioon alkuperä, ikä, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen, uskonto ja vakaumus sekä muut yhdenvertaisuuslaissa tarkoitetut syrjintäperusteet. Tavoitteena on, että kansalaisia kohdellaan Syyttäjälaitoksessa yhdenvertaisesti alueesta tai paikasta riippumatta ja palvelut ovat tasapuolisesti kaikkien käytettävissä.

Syyttäjälaitoksen toiminnassa kiinnitetään huomiota palvelujen tarjoamiseen ruotsin kielellä varmistamalla ruotsinkielisten syyttäjien ja sihteerien riittävä määrä eri alueilla

ja huomioimalla tämä myös rekrytoinneissa. Palvelukykyä kehitetään mm. käynnissä olevassa ruotsinkielisten palveluiden kehittämishankkeessa. Pohjois-Suomessa tarjotaan mahdollisuuksien mukaan palveluita myös saamen kielellä.

Syyttäjälaitos osallistuu tasa-arvoa edistäviin hankkeisiin organisaation ulkopuolella mm. osallistumalla naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan työhön.

Vuonna 2021 Syyttäjälaitoksen koko henkilöstöstä naisten osuus oli 71 % ja syyttäjäistä 63 %.

Valittaessa tai nimettäessä jäseniä tai edustajia erilaisiin työryhmiin ja muihin valmisteluryhmiin ei aina ole mahdollista noudattaa tasa-arvolaisissa tarkoitettua molempien sukupuolten vähintään 40 prosentin edustusta ottaen huomioon organisaation koko ja erikoisasiantuntijoiden pieni määrä.

Syyttäjälaitoksen palkkausjärjestelmät perustuvat tehtävien vaativuuteen, kokemukseen ja henkilökohtaiseen suoriutumiseen ja ovat palkkatekijöiltään sukupuolineutraalit. Neuvottelutoiminnan yhteydessä tehdyssä sukupuolivaikutusten arvioinnissa palkkauksessa ei ole havaittu perusteettomia, sukupuolesta johtuvia vääristymiä.

Syyttäjälaitos päivittää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman vuoden 2022 aikana. Sukupuolten tasa-arvoa Syyttäjälaitoksen omassa henkilöstöpolitiikassa edistetään palkkakartoituksilla ja tekemällä sukupuolivaikutusten tarkastelua virkaehtosopimuksia koskevassa neuvottelutoiminnassa, raportoimalla sukupuolisidonnaista tietoa henkilöstötilinpäätöksessä ja tukemalla työn ja perhe-elämän tasapainoa edistäviä käytäntöjä arjessa. Henkilöstön mahdollisuuksia kouluttautua ja edetä työuralla tuetaan. Syyttäjälaitoksen vuosittain toteuttamassa VM Baro -henkilöstötutkimuksessa arvioidaan muun muassa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Syyttäjälaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä arvioidaan samapalkkaisuutta jatkossa säännönmukaisemmin. Henkilöstörakenteen segregatioon on vaikea puuttua, mutta siihen ja sen tasa-arvovaikutuksiin kiinnitetään myös jatkossa huomiota. Samalla tarkastellaan mahdollisia sukupuolittain eriytyneitä työnjakomalleja. Päätöksenteon perustaksi tarvitaan entistä enemmän sukupuolittain eriteltyä tietoa, jotta päätöksissä voidaan vielä nykyistä paremmin ottaa huomioon sukupuolivaikutukset. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä kiinnitetään jatkossa huomiota myös siihen, että sukupuolten tasa-arvon edistäminen on sukupuoliriippumaton, eikä se ole vain mies-nais-kysymys ja että sukupuolivähemmistöjen usein haavoittuva asema tiedostetaan. Tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja monimuotoisuutta edistetään mm. aiheesta annettavalla koulutuksella. Sukupuoleen perustuvaan ja seksuaaliseen häirintään puututaan tehokkaasti.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä tullaan arvioimaan anonyymien rekrytoinnin käyttömahdollisuuksia ja esteettömän työpaikan vaatimuksia. Rekrytoinnissa pyritään huomioimaan monimuotoisuus laajemmin vastaten myös yhteiskunnan rakenteen muutokseen. Syyttäjälaitoksen sisäisessä liikkuvuudessa arvioidaan toimia, joilla voidaan edistää naisten ja miesten hakeutumista tasaisesti sekä esimies- että asiantuntijatehtäviin.

4 Vastuullista kuluttamista ja ilmastotoimia

Syyttäjälaitoksessa pyritään pienentämään hiilijalanjälkeä sekä vähentämään virkamatkustamista käyttämällä aktiivisesti hyväksi sähköisiä työvälineitä ja videoyhteyksimahdollisuuksia, ylläpitämällä hyvää valmiutta osallistua videolla oikeudenkäynteihin ja vahvistamalla henkilöstön kykyä työskennellä ja esimiesten kykyä johtaa työtä paikkariippumattomasti.

Vastuullisuus hankinnoissa

Syyttäjälaitos edistää vastuullisuutta Hanselin yhteishankintojen kautta. Vastuullisuuteen liittyvät ympäristö-, sekä sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat huomioidaan laajasti kaikissa kilpailutuksissa ja sopimuskaudella. Yhteishankinnat ovat tehokas keino toteuttaa julkishallinnon vastuullisuutta koskevia päätöksiä.

Hanselin yhteishankinnoissa etsitään tapoja löytää ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja ja vähentää hankintojen haittavaikutuksia. Tavoitteena voi olla esimerkiksi energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuuden lisääminen, jätteiden määrän vähentäminen tai materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden edistäminen. Yhteishankintaa valmistellessa voidaan muun muassa asettaa energiatehokkuuteen tai haitallisten aineiden käytön vähentämiseen liittyviä vaatimuksia tuotteille ja palveluille tai käyttää niitä vertailuperusteina tai sopimusehtoina.

Sosiaalisen vastuun osalta huomiota kiinnitetään erityisesti työ- ja ihmisoikeuksien noudattamiseen sekä ihmisarvoisen työn edistämiseen. Sopimusehtoihin voidaan viedä vastuullisuusvaatimuksia, ja lisäksi toimittajilta edellytetään osassa sopimuksistamme sitoutumista erillisen Code of Conduct -liitteen mukaisiin vaatimuksiin. Tärkeitä asioita ovat niin ikään esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen niissä sopimuksissa, joissa tämä on mahdollista.

Toimittajilta vaaditaan riittävää taloudellista suorituskykyä, jota mitataan muun muassa riskiluokkavaatimuksella. Sopimustoimittajillemme asetetaan liikevaihtovaatimuksia. Hanselin puitesopimuksissa taloudellista suorituskykyä valvotaan automatisoidusti koko sopimuskauden ajan.

Syyttäjälaitos sitoutuu toimimaan vastuullisesti myös muuttuneessa turvallisuusympäristössä ja ottaa käyttöönsä soveltuvin osin Valtiokonttorin myöhemmin tulevaisuudessa tarjoamia tarkastusta helpottavia järjestelmiä ja

palveluja. Julkisilla hankinnoilla voidaan aikaansaada laajasti myös muita yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Virkamatkustaminen

Syyttäjälaitoksessa on tavoitteena matkustaminen harkitusti, kestävästi ja turvallisesti. Matkan tarpeellisuus harkitaan aina ennakoon tapauskohtaisesti. Kokouksiin ja muihin tilaisuuksiin osallistutaan etäyhteyksillä, kun se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

Matkustaminen on vähentynyt pandemian takia. Valtion matkakustannusten raportoinnin julkaisualustan mukaan Syyttäjälaitoksen kotimaan matkapäivät vähenivät lähes puoleen vuosina 2020 – 2021 kahteen edelliseen vuoteen verrattuna. Korvattujen ajokilometrien määrä on laskenut neljännekseen vuosina 2020–2021 verrattuna vuoteen 2019.

5 Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto

Syyttäjälaitoksessa pyritään lisäämään kestävästä kehitystä koskevan tiedon analysointia ja käyttöä, vahvistamaan järjestelmällisen häirinnän, uhkailun, maalittamisen ja vihapuheen vastaista työtä sekä parantamaan lapsen asemaa demokratiassa ja oikeushallinnossa. Rikosasioiden käsittelyä tehokkaasti ja laadukkaasti edistetään sekä käsittelyaikoja pyritään lyhentämään.

Järjestelmällinen häirintä, uhkailu, maalittaminen ja vihapuhe

Järjestelmällinen häirintä, uhkailu, maalittaminen ja vihapuhe otetaan huomioon työsuojelutoiminnassa. Uhka- ja vaaratilanteiden käsittely on ohjeistettu ja tätä ohjeistusta päivitetään parhaillaan. Henkilöstölle on tehty menettelyohjeet häirintätilanteisiin (Maalittamisen huoneentaulu) ja intrassa on asiaa koskevaa tietoa.

Syyttäjälaitoksen valtakunnallinen työsuojelutoimikunta on käsitellyt maalittamista, häirintää ja uhkailua toiminnassaan ja teemat ovat osa työsuojelun toimintaohjelmaa. Syyttäjälaitoksessa on järjestetty työsuojelutoimijoille ja esimiehille teemapäiviä maalittamisesta sekä muista uhka- ja vaaratilanteista työsuojelun näkökulmasta sekä psykologisen häirinnän vaikutuksesta ihmisiin ja siitä, mitä työpaikalla voidaan tehdä haittojen vähentämiseksi. Työtä jatketaan vuonna 2022, jolloin työsuunnitelmassa on laatia esimiehille käytännönläheinen toimintaohje häirintä- ja maalittamistilanteisiin reagoimiseksi.

Työsuojeluriskien hallintaan on kehitteillä hallinnonalan yhteistä kilpailutusta odottava sähköinen järjestelmä. Järjestelmän soveltuvuus Syyttäjälaitoksen tarpeisiin arvioidaan kilpailutuksen edetessä.

Lapsen asema oikeuslaitoksessa

Syyttäjälaitos on vuodesta 2019 alkaen osallistunut Lastentalo (Barnahus) -hankkeeseen yhteistyökumppanina ja myös hankkeen ohjausryhmän asiantuntijana. Syyttäjälaitoksen edustajina on toiminut kaksi lapsirikoksiin erikoistunutta erikoissyyttäjää, joiden työajasta merkittävä osa on käytetty hankkeen edistämiseksi.

Syyttäjälaitos on nähnyt tarpeelliseksi osallistua hankkeeseen lapsirikostutkintojen käytänteiden yhdenmukaistamiseksi ja hyvien toimintamallien käytön varmistamiseksi. Tähän liittyen hankkeen piirissä on pyritty edistämään ammattitaitoa lasten kohtaamisen tilanteisiin ja edistämään sitä, että olosuhteet lapsien kuulemiseksi olisivat lapsiystävällisiä. Lapsia koskevissa rikosprosesseissa moniammatillinen yhteistyö on tärkeää, ja hankkeen piirissä on pyritty vahvistamaan ja hakemaan hyviä malleja yhteistyölle erityisesti syyttäjän, poliisin, terveydenhuollon oikeuspsykologisten yksiköiden ja muita lapsiasioita hoitavien terveydenhuollon yksiköiden edustajien kanssa. Yhteistyötä kehittämällä on pyritty vaikuttamaan rikosprosessien kestoon niiden lyhentämiseksi sekä varmistamaan se, että aineellisesti

oikea ratkaisu on saavutettavissa myös niissä vaikeissa asioissa, jossa näyttö rikoksesta perustuu pitkälti lapsen kertomukseen.

Hyvät käytänteet ja yhteistyömallit on määrä jalkauttaa koulutuksella, jonka suunnitteluun ja toteuttamiseen Syyttäjälaitos osallistuu. Syyttäjälaitoksen edustajat ovat myös osallistuneet lapsirikostutkinnan käsikirjan laatimiseen. Hankkeella on liityntä moneen muuhunkin asiaan, kuten Syyttäjälaitoksen yleiseen koulutukseen ja ammatillisen verkoston toimintaan. Hankkeen piirissä havaittuja toimintamalleja on tuotu näiden piirissä esille ja pyritty myös siten jalkauttamaan hyviä käytänteitä hankkeen ulkopuolellakin.

Rikosasioiden käsittelyaikojen lyhentäminen

Rikosasioiden käsittelyaikojen lyhentäminen ja rikosprosessiketjun viranomaisten (esitutkintaviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet) riittävä resursointi ovat tavoitteena myös hallitusohjelmassa. Syyttäjälaitoksessa on toteutettu vuonna 2019 organisaatiouudistus ja muita kehittämistoimia, joilla Syyttäjälaitoksen toimintaedellytyksiä on pyritty parantamaan ja toimintaa tehostamaan.

Yleisesti ottaen tuottavuus on parantunut, mutta Syyttäjälaitoksen työmäärä on edelleen kasvanut, rikosasiat ovat muuttuneet aiempaa vaativammiksi ja teot ovat kansainvälistyneet, joten laitostasolla ratkaisematta olevien asioiden ns. rästi ja pitkään syyteharkinnassa olleiden asioiden määrä ovat olleet kasvussa. Henkilöstöressurit eivät ole kasvaneet samassa suhteessa, mitä työmäärän lisääntyminen olisi vaatinut, ja nykyisillä resursseilla ei vielä pystytä vastaamaan tavoitteisiin riittävällä tavalla. Käsittelyaikojen pidentyminen on oikeusturvariski ja riski rikosvastuun toteutumiselle oikeudenmukaisesti.

Syyttäjälaitoksessa arvioidaan organisaatiouudistuksen vaikutuksia ja pyritään vakiinnuttamaan uudistus kaikkine tavoitteineen toiminnallisten hyötyjen toteuttamiseksi. Syyttäjälaitos osallistuu aktiivisesti parhaillaan laadittavaan

oikeudenhoidon selonteon valmisteluun, jossa pyritään antamaan kattava ja yhteismitallinen tilannekuva oikeudenhoidon nykytilasta ja lähiajan kehityssuunnasta sekä ehdotetaan tarvittavia jatkotoimenpiteitä. Määrärahojen riittävyyttä arvioidaan säännöllisesti ja tarvittavia esityksiä valmistellaan perusteellisesti. Myös keskustelua keskeisten rikosprosessiketjun sidosryhmien kanssa on lisätty vaikuttavuuden tehostamiseksi.

6 Tulevaisuuden näkymiä

Tämä vastuullisuusraportti on ensimmäinen laatuaan Syyttäjälaitoksessa. Vaikka vastuullisuus teemana ja kestävästä kehitystä koskevia tavoitteita on jo aiemminkin huomioitu Syyttäjälaitoksen toiminnassa, on niitä koskeva raportointi edellyttänyt asetettujen tavoitteiden ja niiden toteutumisen arviointia eri näkökulmista syvällisemmin. Oman organisaation toiminnan kehittämistarpeita on noussut esiin. Raportoinnissa on voitu hyödyntää muiden organisaatioiden ja virastojen vastuullisuusraportointimalleja. Toivottavasti myös tämä raportti tarjoaa ajatuksia ja näkemyksiä sidosryhmille ja muille tahoille Syyttäjälaitoksen toiminnasta kestävästä kehityksen tavoitteiden edistäjänä.

Syyttäjälaitoksessa jatketaan työtä valittujen tavoitteiden toteuttamiseksi ja vastuullisuusraportoinnin kehittämiseksi.

Syyttäjälaitos

Raportti

13 (14)

28.4.2022

Dnro SY/647/2022

Jakelu Valtiokonttori

Tiedoksi Oikeusministeriö

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi